

Grund af den tyske Nyorientering, og hvor værdifulde end mange af Bogens Bidrag er, savner en Socialøkonom en eller flere Afhandlinger af ledende Socialøkonomer. Her skal dog snarere peges paa, hvad værdifuldt Bogen indeholder. I det første Afsnit om Familien og Mennesket findes to Bidrag af genealogisk og biografisk Interesse. Af mere almen Betydning er det andet Afsnit om Omverdenen, vel især det agrarhistoriske Bidrag af Dr. O. Mielck i Rostock, hvor vi følger Godset Tellows Ejendomsforhold og Driftsforhold gennem mere end 300 Aar, men der er ogsaa en Oversigt over det mecklenburgske Landbrug i det hele gennem Tiderne. Den, der interesserer sig for Thünens sociale Anskuelser, maa særlig henvises til det tredje Afsnit, hvor først Dr. Hellmut Wollenweber skriver om Thünen som Forløber for moderne samfundsvidenskabelig Tænkemaade. Denne Afhandling bygger til dels paa en som Tillæg vedføjet hidtil utrykt Betragtning af Thünen om den sociale Bevægelse i den nyere Tid, skrevet i Thünens Dødsaar og af ham betegnet som § 24 i anden Del af »Der isolierte Staat«. Noget egentlig epokegørende indeholder denne Paragraf ikke, men den styrker Indtrykket af Thünens stærke sociale Ansvarsfølelse og den Fordomsfrihed, hvorved han hævede sig højt over sine Standsfæller. I dette Afsnit skriver ogsaa Professor Seedorf om Thünen og Læren om Landmennesket.

Det er i det følgende Afsnit om Socialøkonomen Thünen, at man kan savne en mere overlegen og omfattende Bedømmelse af Thünens socialøkonomiske Fortjenester. Hvad der bydes her, er kun et Par Brudstykker til en Karakteristik, Professor Seraphims Afhandling om Thünen som Banebryder for en agrarisk Markedsteori og videnskabelig Agrarpolitik og en i og for sig meget oplysende Afhandling af Professor Weigmann i Rostock om Standortsteoriens Udvikling fra og med Thünen. Man savner bl. a. en Belysning af ham som Grundrenteteoretiker og som Forløber for Grænsenytteteorien. I det følgende Afsnit, Thünen som Metodolog, er der Afhandlinger om ham som Læremester i Statistikken og om hans Metode i den isolerede Stat. Og endelig i sidste Afsnit om Thünens Betydning for den agrariske Driftsøkonomi skriver Friedrich Aerebo om Thünen som Driftsøkonom (heri den ganske fejlagtige Paastand, at Thünen aldrig har kendt Ricardos Skrifter), medens Dr. Alfons Haase giver en med mange grafiske Tavler forsynet Fremstilling af den Thünen'ske Intensitetsteori, og til Slut omtales Thünens ikke ringe Fortjenester af Landmandens Bogføring.

Som man ser, er der i denne Bog nok saa meget agrarvidenskabeligt som socialøkonomisk Stof. Men enhver, der interesserer sig for Thünen, vil dog her kunne faa sine Indtryk af ham berigtigede eller berigede.

Even Marstrand.

Sven Brisman: SVERIGES AFFÄRSBANKER, UTVECKLINGSTIDEN. Sthlm. 1934.

Den foreliggende Bog er en Fortsættelse af Forf.'s tidligere Arbejde om de svenske Bankers Historie, der udkom for en halv Snes Aar siden og som omhandlede Grundlæggelsestiden. Som dette er ogsaa det foreliggende Bind udarbejdet efter Anmodning af Svenska Bankföreningen og af denne tilegnet den mangeaarige Formand, Marcus Wallenberg.

Dette er ganske naturligt kommet til at præge Bogen; den indeholder kun meget faa teoretiske Betragtninger, uagtet Sveriges ejendommelige Bank-

Grund af den tyske Nyorientering, og hvor værdifulde end mange af Bogens Bidrag er, savner en Socialøkonom en eller flere Afhandlinger af ledende Socialøkonomer. Her skal dog snarere peges paa, hvad værdifuldt Bogen indeholder. I det første Afsnit om Familien og Mennesket findes to Bidrag af genealogisk og biografisk Interesse. Af mere almen Betydning er det andet Afsnit om Omverdenen, vel især det agrarhistoriske Bidrag af Dr. O. Mielck i Rostock, hvor vi følger Godset Tellows Ejendomsforhold og Driftsforhold gennem mere end 300 Aar, men der er ogsaa en Oversigt over det mecklenburgske Landbrug i det hele gennem Tiderne. Den, der interesserer sig for Thünens sociale Anskuelser, maa særlig henvises til det tredje Afsnit, hvor først Dr. Hellmut Wollenweber skriver om Thünen som Forløber for moderne samfundsvidenskabelig Tænkemaade. Denne Afhandling bygger til dels paa en som Tillæg vedføjet hidtil utrykt Betragtning af Thünen om den sociale Bevægelse i den nyere Tid, skrevet i Thünens Dødsaar og af ham betegnet som § 24 i anden Del af »Der isolierte Staat«. Noget egentlig epokegørende indeholder denne Paragraf ikke, men den styrker Indtrykket af Thünens stærke sociale Ansvarsfølelse og den Fordomsfrihed, hvorved han hævede sig højt over sine Standsfæller. I dette Afsnit skriver ogsaa Professor Seedorf om Thünen og Læren om Landmennesket.

Det er i det følgende Afsnit om Socialøkonomen Thünen, at man kan savne en mere overlegen og omfattende Bedømmelse af Thünens socialøkonomiske Fortjenester. Hvad der bydes her, er kun et Par Brudstykker til en Karakteristik, Professor Seraphims Afhandling om Thünen som Banebryder for en agrarisk Markedsteori og videnskabelig Agrarpolitik og en i og for sig meget oplysende Afhandling af Professor Weigmann i Rostock om Standortsteoriens Udvikling fra og med Thünen. Man savner bl. a. en Belysning af ham som Grundrenteteoretiker og som Forløber for Grænsenytte-teorien. I det følgende Afsnit, Thünen som Metodolog, er der Afhandlinger om ham som Læremester i Statistikken og om hans Metode i den isolerede Stat. Og endelig i sidste Afsnit om Thünens Betydning for den agrariske Driftsøkonomi skriver Friedrich Aerebo om Thünen som Driftsøkonom (heri den ganske fejlagtige Paastand, at Thünen aldrig har kendt Ricardos Skrifter), medens Dr. Alfons Haase giver en med mange grafiske Tavler forsynet Fremstilling af den Thünen'ske Intensitetsteori, og til Slut omtales Thünens ikke ringe Fortjenester af Landmandens Bogføring.

Som man ser, er der i denne Bog nok saa meget agrarvidenskabeligt som socialøkonomisk Stof. Men enhver, der interesserer sig for Thünen, vil dog her kunne faa sine Indtryk af ham berigtigede eller berigede.

Even Marstrand.

Sven Brisman: SVERIGES AFFÄRSBANKER, UTVECKLINGSTIDEN. Sthlm. 1934.

Den foreliggende Bog er en Fortsættelse af Forf.'s tidligere Arbejde om de svenske Bankers Historie, der udkom for en halv Snes Aar siden og som omhandlede Grundlæggelsestiden. Som dette er ogsaa det foreliggende Bind udarbejdet efter Anmodning af Svenska Bankföreningen og af denne tilegnet den mangeaarige Formand, Marcus Wallenberg.

Dette er ganske naturligt kommet til at præge Bogen; den indeholder kun meget faa teoretiske Betragtninger, uagtet Sveriges ejendommelige Bank-

historie nok kunde give Anledning hertil — derimod giver den den faktiske Udvikling, og den er jo forøvrigt interessant nok. For en Del af Perioden har Forf. til sin Raadighed haft et nyttigt Materiale i Bankinspektionens Beretninger.

Med det foreliggende Bind synes Forf. at ville betragte sin Fremstilling af svensk Bankvæsen som afsluttet; den er ført frem til c. 1900, der af Forf. sættes op som Skel mellem Historie og Nutid. Perioden efter c. 1880 synes noget stedmoderligt behandlet. Men for Tiden indtil 1880 har Forf. givet en — ogsaa for Udlændinge — læseværdig og interessant Skildring af svenske Forretningsbankers ældre Historie.

Axel Nielsen.

Oskar Morgenstern: DIE GRENZEN DER WIRTSCHAFTSPOLITIK. (5. Bind i det østrigske Konjunkturforskningsinstituts Skriftserie). Wien (Springer) 1934. 136 S. Pris 4.80 R. M.

De metodologiske Spørgsmaal indtager en fremskudt Plads indenfor Samfundsvidenskaberne. De frembyder langt større Vanskeligheder og er langt mindre afklarede end i Naturvidenskaberne. Dette gælder ikke mindst de Problemer, der rejser sig ved Videnskabens, in casu Økonomiens Anvendelse i Praksis, og som Lederen af det østrigske Konjunkturforskningsinstitut behandler i den foreliggende Bog.

I Modsætning til andre Videnskaber faar Økonomien ikke Lov til selv at stille sine Problemer og kan derfor ikke nøjes med at præsentere de fuldt færdige Resultater. Økonomerne bliver dagligt stillet overfor praktiske Opgaver af afgørende Betydning, til hvis Løsning der ofte kun kan gives et meget beskedent Bidrag. Det er aabenbart af største Vigtighed, ved Siden af de erkendelsesteoretiske Studier af Forskningens Vilkaar, at klarlægge Videnskabens Anvendelsesmetoder og Begrænsning i den praktiske Politik.

Dr. Morgenstern giver næppe paa væsentlige Punkter noget nyt Bidrag til Diskussionen, men giver en sammenfattende Fremstilling, der henvender sig til en bredere Læsekreds. Økonomien maa nødvendigvis henvende sig til Offentligheden; men den møder en Mangel paa Forstaaelse, som staar i sørgelig Modstrid med den store Interesse for Problemerne, og naar den saa ofte kommer i Miskredit, skyldes det ikke mindst, at man venter en Indsats, der i Følge Sagens Natur ikke kan ydes. Professor Birck har et Sted brugt Vendingen: »en almueagtig Respekt og en ligesaa almueagtig Foragt for Videnskaben».

Men kan Økonomien med Rette beklage sig over svigtende Forstaaelse, maa den ogsaa selv tage en Del af Ansvaret, fordi den til Stadighed træder udenfor sine Rammer eller i bedste Fald undlader at trække Linierne op med tilstrækkelig Tydelighed. De hyppigste og mest graverende Forsyndelser begaas mod selve Videnskabens Grundlov, der kræver, at alle normative Elementer skal udskilles. Myrdals Bog: *Vetenskap og Politik* har aabnet Øjnene for den kaotiske Forvirring, der hersker paa dette Punkt, og vist, hvor nødvendigt det er at indbanke den Grundsætning, at Økonomien kun kan anvise Midler, naar Maalene kendes, at Konklusionerne kun kan drages, hvis Præmisserne er givet.

Morgenstern kommer et Sted ind paa Tanken om et sagkyndigt Raad, et »økonomisk Hovedrevisorat«, der skulde vejlede den økonomiske Politik ved at udtale sig om Regeringens Lovforslag. Sammen med Lovforslagene skulde fremsendes en Redegørelse for de tilsigtede Maal, og Raadets Opgave skulde